

Περιοδικὰ Ἀνάλεκτα

Biblische Notizen (τεῦχος 160/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ὁ Viktor Kókai Nagy συζητᾷ τὴν εἰκόνα τοῦ «δένδρου καὶ τῶν καρπῶν του» στὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιο («“Guter Baum –gute Früchte” – ist es prädestinatorisch?»). Ἡ εἰκόνα αὐτὴ ὑπάρχει ἤδη στὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστῆ καὶ τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Ματθαῖος ὁμως ἐπεξεργάζεται αὐτὸ τὸ ὕλικό τῆς παράδοσης καὶ τὸ ἐντάσσει στὸ ἐσχατολογικὸ τμήμα τῆς ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὁμιλίας. Αὐτὴ ἡ ἐσχατολογικὴ κατανόηση τῆς εἰκόνας φαίνεται νὰ ὀδήγησε τελικὰ στὴν ἐπανερμηνεία της μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ προορισμοῦ ἀπὸ διάφορες γνωστικὲς ὁμάδες.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ἡ Stephanie Ernst συζητᾷ κείμενα τῆς ἀρχαίας Ἑγγῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπου ἡ ἀποτυχία στὸν πόλεμο ἀποδίδεται στὴν ἀνθρώπινη ἐνοχή («Gott als Kriegsherr? – Theologische Lösungen zum Umgang mit militärischen Niederlagen»). Ἡ λατρευτικὴ γλῶσσα καὶ τὰ λατρευτικὰ μοτίβα στὸ βιβλίό τοῦ Δανιὴλ εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ André Bohnet, ποὺ ἀκολουθεῖ («Kultbezüge im Danielbuch»). Σύμφωνα μὲ τὸν συγγραφέα οἱ ἀναφορὲς τοῦ Δανιὴλ στὴ λατρεία ἔχουν ὡς σκοπὸ νὰ περιγράψουν τὴν κατάσταση στὰ χρόνια τοῦ Ἀντιόχου Δ΄ τοῦ Ἐπιφανοῦς καὶ τὸ ὄραμα γιὰ τὴ μελλοντικὴ ἀποκατάσταση τῆς λατρείας.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ Dominik Elkowicz παρουσιάζει τὰ δεδομένα τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ ναοῦ τῆς Σελήνης στὸ Ruḡm el-Kursi («Der ammonitische Mondtempel von Ruḡm el-Kursi und die Tempel des “syrischen Tempeltypus”»). Πρόκειται γιὰ τὸν ἀρχαιότερο ναὸ τῆς Σελήνης στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης (Ἐποχὴ τοῦ Σιδήρου II). Ὁ συγγραφέας περιγράφει τὸν ἀρχαῖο ναὸ καὶ συζητᾷ τὴν τυπολογία τοῦ συριακοῦ τύπου ναοῦ, στὸν ὁποῖο ἀνήκει τὸ συγκεκριμένο κτίριο. Ὁ Nadan Na’aman, στὴ συνέχεια, προτείνει μία νέα μετάφραση γιὰ τὸ Ἰησ. 19,35 («καὶ τὶς ὀχυρωμένες πόλεις τῶν Σιδωνίων») καὶ συζητᾷ τὴν παρουσία Σιδωνίων στὴν Ἄνω Γαλιλαία («The Fortified Cities of the Siddim (Joshua 19,35)»). Σύμφωνα μὲ τὸν συγγραφέα οἱ πόλεις ποὺ ἀναφέρονται στὸ παραπάνω χωρίο εἶναι οἱ Dan, Abel καὶ Ijon. Τὸ κείμενο ἀντικατοπτρίζει τὴν πολιτικὴν κατάσταση στὴν Ἄνω Γαλιλαία, ὅταν οἱ Ἀσσύριοι τὴν προσάρτησαν στὴν αὐτοκρατορία τους καὶ Σιδωνιοὶ μετακινήθηκαν στὴν ἐποχὴ.

Στὴ συνέχεια ὁ Aron Pinker προτείνει μία νέα ἀποκατάσταση τοῦ κειμένου στὸ Ἰωβ 12,6 ὅπου ἀντὶ γιὰ τὴ λέξη «κατηγορία» (ܩܘܪܝܢܐ) θὰ πρέπει νὰ διαβαστεῖ ἢ λέξη «εὐτυχία» (ܩܘܪܝܢܐ) («Happiness or Accusation: A Short Note on the Crux Job 12,6c»). Ἀκολουθεῖ ἡ σύντομη μελέτη τοῦ Stefan Bojowald, ὅπου παρουσιάζεται ἓνα ἀκόμη παράδειγμα συγγένειας μεταξὺ τῆς αἰγυπτιακῆς καὶ ἀκκαδικῆς

γλώσσας («Eine ägyptisch-akkadische Parallele zur Götterreise im Wind»). Πρόκειται για ρήματα που χρησιμοποιούνται στη συνάφεια των έναέριων ταξιδιών των θεών. Ἡ δομὴ τῆς περικοπῆς Μκ. 14,43-52 ἀποτελεῖ τὸ θέμα τῆς σύντομης μελέτης τοῦ Pierre Auffret ποὺ ἀκολουθεῖ («L'arrestation de Jésus en Marc 14,43-52 – Étude structurelle»).

Ἡ ἀποτίμηση τῆς ἀξίας τῶν μεταμοντέρνων θεωριῶν στὴν ἑρμηνεία καὶ ἀξιοποίηση τῶν βιβλικῶν κειμένων σήμερον εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τῶν Harald Schweizer / Oskar Dangel στὴ συνέχεια («Jesus ein Postmoderner – Zur Aktualität biblischer Texte»). Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Bonaventure Ramboasolomanana συνεχίζει τὴν ἀνάλυση τῆς δομῆς τῆς πρὸς Ἐφείσιους ἐπιστολῆς (βλ. τὸ προηγούμενο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ) καὶ ἀναζητᾷ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα στὴ δομὴ ποὺ δημιουργοῦν τὴ συνοχὴ μεταξὺ τῶν ἐπιμέρους ἐνοτήτων τῆς ἐπιστολῆς («Un plan de l'écriture aux Éphésiens: Deuxième partie sur d'autres connexions à l'intérieur d'Ep.»).

Early Christianity (τόμος 5, τεῦχος 1/2014)

Τὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀφιερωμένο στὶς Ποιμαντικὲς Ἐπιστολὲς καὶ σὲ ζητήματα ἑρμηνευτικὰ καὶ θεολογικὰ ποὺ συνδέονται μὲ αὐτές. Στὴν πρώτη μελέτη ὁ Michael Theobald ἐξετάζει τὴν ταυτότητα τόσο τοῦ συγγραφέα ὅσο καὶ τῶν αἰρετικῶν τῶν Ποιμαντικῶν Ἐπιστολῶν («Glauben statt Grübeln. Zum Anti-Intellektualismus der Pastoralbriefe»). Ἀξιοποιώντας τὴ σύγχρονη ἔρευνα γιὰ τὴ νοσοκρατία ὡς τάση τῆς Ὑστερῆς Ἀρχαιότητος καὶ τὴν υἱοθέτηση ἑνὸς συγκεκριμένου λεξιλογίου στὶς Ποιμαντικὲς, ὁ Theobald καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ συγγραφέας ἀσκεῖ κριτικὴ στὴ νοσοκρατικὴ κατανόηση τῆς πίστεως ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους του. Ἡ Meira Kensky, στὴ συνέχεια, συζητᾷ τὶς διαφορὰς μεταξὺ τῶν Α' καὶ Β' πρὸς Τιμόθεον μὲ τὶς γνήσιες παύλειες ἐπιστολὲς καθὼς καὶ μεταξὺ τους («Timothy and “Timothy”»: Crisis Management, Church Maintenance»). Ἡ συγγραφέας διαπιστώνει διαφορὰς τοῦ ρόλου τοῦ Τιμόθεου στὶς γνήσιες ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου καὶ στὶς δύο πρὸς Τιμόθεον. Ἐπιπλέον, ὑπάρχουν διαφορὰς στὴ διδασκαλία καὶ στὶς ὁδηγίες ποὺ δίνονται στὶς δύο ποιμαντικὲς ἐπιστολὲς. Στὸ τελευταῖο μέρος τῆς μελέτης τῆς ἡ Kensky καταλήγει σὲ συμπεράσματα, ὅσον ἀφορᾷ στὴ σχέση γνήσιων καὶ δευτεροπαύλειων ἐπιστολῶν.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ Jens Herzer συζητᾷ τὸ περιεχόμενο τῆς «ψευδωνύμου γνώσεως», γιὰ τὴν ὁποία γίνεται λόγος στὸ Α' Τιμ. 6, 20 («Was ist falsch an der “fälschlich so genannten Gnosis”? Zur Paulusrezeption des Ersten Timotheusbriefes im Kontext seiner Gegnerpolemik»). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι λανθασμένη ἡ θέση ὅτι πρόκειται γιὰ κάποιο εἶδος ἰουδαιοχριστιανικοῦ γνωστικισμοῦ. Ἡ κάθε ἐπιστολὴ ἀσχολεῖται μὲ διαφορετικοὺς ἀντιπάλους. Εἰδικότερα ἡ Α' Τιμ. εἶναι ἐκείνη ποὺ ἔρχεται ἀντιμέτωπη μὲ γνωστικὲς ὁμάδες κατὰ τὸ α' μ. τοῦ 2^{ου} αἰ. μ.Χ. προσαρμόζοντας τὴν παύλεια ἐκκλησιολογία στὴ νέα κατάσταση. Ἡ Lyn Kidson, στὴ συνέχεια, συγκρίνει τὴν Α' Τιμ. μὲ τὰ διοικητικὰ

ἔγγραφα τῆς ἑλληνιστικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς Αἰγύπτου («1 Timothy: An Administrative Letter»). Στὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης ἐντοπίζονται οἱ δυσκολίες ταυτοποίησης τοῦ φιλολογικοῦ εἴδους τῆς συγκεκριμένῃς ἐπιστολῆς. Στὸ δεῦτερο μέρος γίνεται ἡ σύγκριση τοῦ ὕφους τῆς ἐπιστολῆς μὲ ἐκεῖνο τῶν ἀρχαίων διοικητικῶν ἐγγράφων. Μὲ βάση αὐτὴ τὴν σύγκριση ἡ συγγραφέας προτείνει μίαν συγκεκριμένη δομὴ τῆς ἐπιστολῆς στὸ τρίτο μέρος τῆς μελέτης. Τὰ ἰδιαίτερα ὑφολογικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐπιστολῆς ποὺ ἀποκλίνουν ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν διοικητικῶν ἐγγράφων προέρχονται ἀπὸ τὴν προτρεπτικὴ γραμματεία, ὅπως ὑποστηρίζεται στὸ τέταρτο μέρος τῆς μελέτης. Στὸ τελευταῖο μέρος ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ υἱοθέτηση τοῦ φιλολογικοῦ εἴδους τῶν διοικητικῶν ἐγγράφων στὴν Α΄ Τιμ. ἀντικατοπτρίζει μίαν ὀργανωμένη ἐκκλησιαστικὴ δομὴ. Στὴν τελευταία σύντομη μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Richard Bauckham παρουσιάζει καὶ συζητᾷ τὰ ἀποκαλυπτικὰ καὶ προφητικὰ κείμενα στὴ νέα ἔκδοση τῶν ψευδεπιγράφων («Apocalypses and Prophetic Works in Volume 1 of the New Pseudepigrapha»).

Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft (τόμος 105, τεῦχος 1/2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους ἡ Ilaria Ramelli ἀσχολεῖται μὲ μίαν ἰδιαίτερη γραφὴ στὴν χειρόγραφη παράδοση τοῦ στίχου Λκ. 24, 34 («The Emmaus Disciples and the *Kerygma* of the Resurrection (Lk. 24,34). A Greek Variant and the Old Syriac, Coptic, and Latin Traditions»). Στὸν γνωστὸ κώδικα Βέζα ἀλλὰ καὶ στὶς ἀρχαῖες συριακές, κοπτικὲς καὶ λατινικὲς μεταφράσεις τῆς ἱστορίας τῆς ἐμφάνισης τοῦ Ἰησοῦ στοὺς μαθητὲς πρὸς Ἐμμαούς, μαρτυρεῖται ἡ γραφὴ «λέγοντες», ἡ ὁποία προφανῶς ἀντικατοπτρίζει τὴν ἀρχαία ἐκκλησιαστικὴ παράδοση ὅτι μάρτυρες τῆς ἀνάστασης ἦσαν ὁ Κλεόπας καὶ ὁ Σίμων. Τελικὰ στὴ χειρόγραφη παράδοση προτιμήθηκε ἡ γραφὴ «λέγοντας», ἡ ὁποία συνέδεε τὴν ἐμφάνιση τοῦ Ἰησοῦ στὸν Σίμωνα στὸ Λκ. 24, 34 μὲ τὴ μαρτυρία τοῦ Παύλου γιὰ τὴν ἐμφάνισή του στὸν Πέτρο στὸ Α΄ Κορ. 15, 5. Ἡ συγγραφέας προτείνει ἡ ἀρχαία γραφὴ «λέγοντες» νὰ καταγράφεται στὰ ὑπομνήματα τῶν κριτικῶν ἐκδόσεων τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ Reuben Zimmermann ἐξηγεῖ πῶς ἡ ἀφηγηματολογικὴ ἀνάλυση τῶν χαρακτήρων τῶν εὐαγγελικῶν ἀφηγήσεων παρέχει νέες δυνατότητες κατανόησης τοῦ κειμένου μὲ ἰδιαίτερη θεολογικὴ σημασία («Figurenanalyse im Johannesevangelium. Ein Beitrag zu Sinn und Wahrheit narratologischer Exegese»). Στὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης γίνεται μίαν σύντομη παρουσίαση τῶν πρόσφατων μελετῶν στὸν τομέα τῆς ἀφηγηματολογικῆς ἀνάλυσης τῶν χαρακτήρων. Στὸ δεῦτερο μέρος παρουσιάζονται οἱ χαρακτήρες τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. Στὸ τελευταῖο μέρος ὁ συγγραφέας συζητᾷ συγκεκριμένα παραδείγματα ἀπὸ τὸ τέταρτο εὐαγγέλιο καὶ καταλήγει σὲ ἐνδιαφέροντα θεολογικὰ συμπεράσματα.

Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Ryan Schellenberg σχετικὰ μὲ τὸ Ρωμ. 5, 14γ («Does Paul Call Adam a “Type” of Christ? An Exegetical Note on Romans 5,14»). Ὁ συγγραφέας ἀμφισβητεῖ τὴν παραδοσιακὴ ἐρμηνεία ὅτι ἐδῶ ὁ Παῦλος χαρακτη-

ρίζει τον Ἀδὰμ ὡς τύπο Χριστοῦ. Ἐδῶ τυπολογικὰ κατανοεῖται ἡ πώση τοῦ Ἀδὰμ σὲ σχέση μετὰ τὴν κατάσταση τοῦ ἀνθρώπινου γένους μετὰ τὴ δωρεὰ τοῦ Νόμου. Σύμφωνα μετὰ τὸν συγγραφέα μία τέτοια ἐρμηνεία ταιριάζει μετὰ τὴ συνάφεια καὶ μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθεῖ καὶ ἀπὸ τὴ συντακτικὴ δομὴ τῆς πρότασης. Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ Stefan Nordgaard ἐξετάζει τὸν τρόπο πὸς ὁ ἀπόστολος Παῦλος κατανοεῖ τὴν προέλευση τοῦ Νόμου στὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολή («Paul and the Provenance of the Law. The Case of Galatians 3,19–20»). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ἡ σκέψη τοῦ Παύλου ἐδῶ ὁμοιάζει ἐκείνη τοῦ Φίλωνα. Στὸ Γαλ. 3, 19-20 ὁ Παῦλος ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Θεὸς ἀποφάσισε νὰ δημιουργήσει τὸν Νόμο καὶ νὰ τὸν δώσει στὸν ἰουδαϊκὸ λαό. Ἀνέθεσε ὅμως στοὺς ἀγγέλους τὴν ἐφαρμογὴ του γιὰ νὰ ἀποστασιοποιηθεῖ ἀπὸ ὅποιες ἀτέλειες τοῦ Νόμου ἐξαιτίας τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας, οἱ ὁποῖες δὲν συνάδουν μετὰ τὴν τέλεια φύση τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Stephen Carlson, στὴ συνέχεια, ἐξετάζει τὴ χειρόγραφη παράδοση τοῦ Γαλ. 4, 25a («For “Sinai is a Mountain in Arabia”. A Note on the Text of Galatians 4,25»). Ὑποστηρίζει ὅτι ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ κριτήρια ὁδηγοῦν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ πιθανότερη γραφὴ ἐδῶ εἶναι «τὸ γὰρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ» καὶ ὅτι ἀρχικὰ αὐτὴ ἡ φράση ἦταν σημείωση στὸ περιθώριο τοῦ χειρογράφου πὸς πέρασε κάποια στιγμή στὸ κείμενο. Ὁ συγγραφέας προτείνει νὰ δηλώνεται αὐτὸ στὶς κριτικὲς ἐκδόσεις τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης. Στὴν ἐπόμενη μελέτη ἡ Ulrike Roth ἐξετάζει τὴ σχέση πὸς ἀναπτύσσεται μετὰ τοῦ Παύλου, τοῦ Ὀνήσιμου καὶ τοῦ Φιλίμονα («Paul, Philemon, and Onesimus. A Christian Design for Mastery»). Αὐτὴ μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ μέσα ἀπὸ μία διπλὴ ἐρμηνεία τῆς «κοινωνίας», μίας ἰδέας πὸς διατρέχει ὅλη τὴν ἐπιστολή. Ἡ σχέση κοινωνίας μετὰ τοῦ Παύλου καὶ Φιλίμονα καθιστᾷ τὸν πρῶτο συνιδιοκτῆ τοῦ Ὀνήσιμου. Ἡ συγγραφέας καταλήγει ὅτι ὁ Παῦλος χρησιμοποιεῖ τὴ δουλεία ὄχι μόνο ὡς μία ἰδέα στὴ διδασκαλία του ἀλλὰ τὴν ἀξιοποιεῖ ὡς πραγματικότητες καὶ στὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ.

Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ὁ Travis Williams συζητᾷ τὴ θέση ὅτι ὁ συγγραφέας τῆς Α΄ Πέτρου μετὰ τὴν ἀναφορὰ στὴν «ἀνθρώπινη κτίση» στὸ 2,13 οὐσιαστικὰ ἀσκεῖ ἔμμεση κριτικὴ στὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴ λατρεία του («The Divinity and Humanity of Caesar in 1Peter 2,13. Early Christian Resistance to the Emperor and His Cult»). Ὁ συγγραφέας ἀμφισβητεῖ αὐτὴν τὴ θέση στηριζόμενος στὰ πορίσματα τῆς νεότερης ἐρευνας γιὰ τὴ θεότητα τοῦ αὐτοκράτορα καὶ τὴν πολυμορφία τῆς αὐτοκρατορικῆς λατρείας.

Zeitschrift für antikes Christentum (τόμος 18, τεῦχος 1/2014)

Τὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ φιλοξενεῖ μελέτες σχετικὰ μετὰ τὴν Α΄ ἐπιστολή τοῦ Κλήμεντος καὶ τὸν Γνωστικισμὸ. Στὴν πρώτη μελέτη ὁ Larry Welborn συζητᾷ τὸ Α΄ Κλημ 54, ὅπου ὁ συγγραφέας προτείνει στοὺς προϊστάμενους τῆς ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου τὴν αὐτοεξορία («Voluntary Exile as the Solution to Discord in 1 Clement») ὡς ἓνα τρόπο ἀποκατάστασης τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης. Ὁ συγγρα-

φέας συγκρίνει τη ρητορική προτροπή της ἐπιστολῆς μὲ ἀνάλογα παραδείγματα κειμένων τοῦ 1^{ου} καὶ 2^{ου} αἰῶνα σχετικὰ μὲ τὴν ἔξορία (π.χ. τοῦ Musonius, Πλουτάρχου, Δίωνα Χρυσσοστόμου καὶ τοῦ Favorinus). Συνδέοντας τὴν ἐπιστολὴ μὲ τὴ σχετικὴ γραμματεία τῆς ἐποχῆς τῆς ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Κλήμης χρησιμοποιεῖ τὸ θέμα τῆς ἔξορίας γιὰ νὰ ὑπογραμμίσαι τὴν ἰδέα ὅτι οἱ χριστιανοὶ εἶναι πάροικοι στὴ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία.

Ὁ Cilliers Breitenbach, στὴ συνέχεια, ἀνατρέχει σὲ παραδείγματα ἀπὸ τὴ σύγχρονη μὲ τὴν Α' Κλήμεντος γραμματεία καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ὁ συγγραφέας ἀξιοποιεῖ τὴν ἐπιχειρηματολογία τους γιὰ νὰ ὑπογραμμίσαι τὴν ἀνάγκη ὁμόνοιας καὶ ἐνότητας («The Historical Example in 1 Clement»). Ταυτόχρονα ὁ συγγραφέας τῆς ἐπιστολῆς προτρέπει σὲ μετάνοια. Στὴν ἐπιστολὴ τὰ βιβλικὰ κείμενα ἀξιοποιοῦνται μέσα σὲ ἓνα νέο πλαίσιο ἐπηρεασμένο ἀπὸ τὴ σύγχρονη πρὸς τὴν ἐπιστολὴ πραγματικότητα. Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ David Eastman συνδέει τὶς ἐντάσεις στὸ ἔσωτερικὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας μὲ τὸν θάνατο τῶν δύο ἀποστόλων, Πέτρου καὶ Παύλου («Jealousy, Internal Strife, and the Deaths of Peter and Paul: A Reassessment of 1 Clement»). Στὴν ἀρχὴ ὁ συγγραφέας παρουσιάζει τὶς μαρτυρίες ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη, τὶς ρωμαϊκὲς πηγές, τὶς ἀπόκρυφες πράξεις καὶ τὴν Α' Κλήμεντος καὶ ὑποστηρίζει ὅτι οἱ ἐνδοεκκλησιαστικὲς ταραχὲς προκάλεσαν τὴν προσοχὴ τῶν ρωμαϊκῶν ἀρχῶν καὶ ὀδήγησαν τελικὰ στὴ θανάτωση τῶν δύο ἀποστόλων.

Ὁ Christoph Marksches, στὴ συνέχεια, ἀποτιμᾷ τὸ ἔργο τοῦ Adolf Harnack στὴν Α' Κλήμεντος («Harnack's Image of 1 Clement and Contemporary Research»). Ὁ μεγάλος Γερμανὸς ἱστορικὸς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ὑποστήριξε ὅτι ἡ Α' Κλημ. ἀντικατοπτρίζει τὸν χριστιανισμὸ τῆς Ρώμης, ὁ ὁποῖος ἀπομακρύνεται ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ Παύλου. Ὁ Harnack συνδέει αὐτὸν τὸν χριστιανισμὸ μὲ τὸν καθολικισμὸ μετὰ τὶς συμφωνίες τοῦ Λατερανοῦ τὸ 1929. Σύμφωνα μὲ τὸν Marksches οἱ θέσεις τοῦ Harnack εἶναι σαφῶς ἐνδιαφέρουσες ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα μονομερεῖς. Ἡ θέωση, ὅπως παρουσιάζεται στὸ ἔργο τοῦ Εἰρηναίου καὶ στὸ γνωστὸ ἀπόκρυφο Ἰωάννου καὶ οἱ θεολογικὲς προϋποθέσεις τῶν δύο μοντέλων σκέψης εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ M. David Litwa, πὸν ἀκολουθεῖ («The God Human and Human Gods. Models of Deification in Irenaeus and the Apocryphon of John»). Τὸ ἀπόκρυφο τοῦ Ἰωάννου προϋποθέτει ἓναν ὑπερβατικὸ Θεὸ ἀνθρώπο, τοῦ ὁποῖου ἡ θεότητα δίνεται πρωτολογικὰ στοὺς ἀνθρώπους πὸν δημιουργοῦνται καθ' ὁμοίωσίν του. Ὁ Εἰρηναῖος, ἀπὸ τὴν ἄλλη, μιλᾷ γιὰ ἓναν ἱστορικὸ θεάνθρωπο, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐνανθρώπιση δίνει τὴ δυνατότητα στοὺς ἀνθρώπους νὰ συμμετάσχουν στὴ θεότητα. Στὸ πρῶτο μοντέλο ἡ θεότητα καὶ ἡ ἀνθρωπότητα συνυπάρχουν σὲ ἓνα συνεχές, ὅπου εἶναι δυνατὴ ἀκόμη καὶ ἡ ταύτισή τους. Τὸ δεύτερο μοντέλο προϋποθέτει μία ὄντολογικὴ διάκριση μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ, κάνοντας λόγο μόνο γιὰ μετοχὴ τοῦ πρῶτου στὸν δεύτερο.

Ὁ Giuliano Chiapparini, στὴ συνέχεια, συζητᾷ τὰ πρῶτα ὀκτὼ κεφάλαια τοῦ ἀβιβλίου τοῦ ἔργου τοῦ Εἰρηναίου *Κατὰ αἰρέσεων* καὶ ἐντοπίζει τὶς πληροφορίες

πού μᾶς παρέχουν γιὰ τὶς θεολογικὲς συζητήσεις στὴ Ρώμη τῶν μέσων τοῦ 2^{ου} αἰ. μ.Χ. («Irenaeus and the Gnostic Valentinus: Orthodoxy and Heresy in the Church of Rome around the Middle of the Second Century»). Ἐκτὸς τῆς ἀνάλυσης τοῦ ἀρχαίου κειμένου προκύπτει ὅτι ὁ Εἰρηναῖος μᾶλλον εἶχε προσωπικὴ γνώση τῆς διδασκαλίας τοῦ Βαλεντίνου καὶ τῶν διαδόχων του ἀλλὰ καὶ τῶν διαφορῶν μεταξὺ τους. Στὴν τελευταία μελέτη ὁ Theodore S. De Bruyn παρουσιάζει τὸν πάπυρο Wessely Pragensis Graecus ἀρ. 1, ὁ ὁποῖος ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι βαλεντινιανὸ κείμενο τοῦ 5^{ου} αἰ. ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο («A late witness to Valentinian devotion in Egypt?»).

Zeitschrift für Theologie und Kirche (τόμος 111, τεῦχος 2/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ὁ Christoph Levin συγκρίνει τὴ δευτερονομιστικὴ ἱστορία, τὴν ἱστορία τοῦ Γιαχβιστῆ, τὸν Ἱερατικὸ Κώδικα καὶ τὸ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγέλιο καὶ καταλήγει ὅτι παρουσιάζουν τὶς ἴδιες τάσεις ἀπέναντι στὴν ἱστορία («Erinnerung der Zukunft. Ein Grundzug biblischer Geschichtsschreibung»). Καὶ οἱ τέσσερις χρησιμοποιοῦν τὸ παρελθὸν γιὰ νὰ περιγράψουν καὶ νὰ κατανοήσουν τὸ μέλλον στὸ παρόν τους. Οὐσιαστικὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ πῶς θὰ εἶναι τὰ πράγματα στὸ μέλλον καὶ ὄχι γιὰ τὴν ἀκριβῆ ἐξιστορήσι τῶν γεγονότων. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Johannes Wallmann («Friedrich der Große und die preussische Militärkirche»). Ὁ συγγραφέας παρουσιάζει τὶς ἱστορικὲς πηγὲς τῆς ἐποχῆς τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου τῆς Πρωσίας καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ὁ αὐτοκράτορας διόρισε ὡς ἐπικεφαλῆς τῶν στρατιωτικῶν ἱερέων ἕναν ἐκπρόσωπο τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ ὄχι ἕναν πεπεισμένον ὅπως εἶχε κάνει ὁ πατέρας του νωρίτερα, κάνοντας ἐπομένως μία σημαντικὴ στροφὴ στὴν ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ του.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ David R. Law συγκρίνει τὶς χριστολογίες τῆς κένωσης στὴν ἀγγλικανικὴ καὶ στὴ λουθηρανικὴ θεολογία τοῦ 19^{ου} καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20^{ου} αἰ. («Der erniedrigte Christus. Die lutherische und anglikanische Kenotik im Vergleich»). Στὴν ἀρχὴ ὁ συγγραφέας παρουσιάζει τὶς ἱστορικὲς, θεολογικὲς καὶ φιλοσοφικὲς προϋποθέσεις πού ὀδήγησαν σὲ αὐτὲς τὶς χριστολογικὲς θέσεις. Στὴ συνέχεια συζητᾷ τὶς βασικὲς θέσεις τῆς χριστολογίας τῶν Gottfried Thomasius καὶ Frank Weston, πού ἀποτελοῦν τοὺς δύο σημαντικότερους ἐκπρόσωπους θεολογῶν κένωσης στὶς δύο ἐκκλησίες αὐτὴν τὴν ἐποχὴ. Ὁ συγγραφέας καταλήγει τὴ μελέτη του μὲ κάποιες σκέψεις γιὰ τὶς ὁμοιότητες καὶ διαφορὲς τῆς λουθηρανικῆς καὶ τῆς ἀγγλικανικῆς θεολογίας, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπο κατανόησης τῆς κένωσης. Στὴ συνέχεια ὁ Marcell Sass ἐξετάζει τὴ σχέση μεταξὺ τοῦ μαθήματος τῶν Ὀρθοσκευτικῶν ὡς ἀκαδημαϊκοῦ ἀντικειμένου ἔρευνας καὶ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας («Praktische Theologie, Religionspädagogik und Diskurs»). Ὁ συγγραφέας προτείνει μία νέα ἐπιστημολογικὴ περιγραφή τῆς σχέσης τους μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἀνάλυσης τοῦ λόγου πού προτείνει ὁ Michel Foucault. Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Joachim Ochel συζητᾷ τὴ σημασία τῆς ἐγκυκλίου πού ἐξέδωσε ἡ Γερμα-

νική Ευαγγελική Έκκλησία (EKD) με τὸν τίτλο «Μεταξὺ αὐτονομίας κι ἀνεξαρτησίας» («Die Orientierungshilfe der EKD zu Ehe und Familie aus der Perspektive einer heutigen Trauliturgie»). Ὁ συγγραφέας ἐξετάζει τὸ συγκεκριμένο κείμενο ἀπὸ τὴ λειτουργικὴ ὀπτικὴ καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ἀντικατοπτρίζει μίαν σημαντικὴ καὶ προβληματικὴ στροφὴ πρὸς μίαν κοινωνιολογικὴ κατανόηση τῆς πραγματικότητας ὡς προϊόντος τῆς διαδικασίας ἐπικοινωνίας.

Vigiliae Christianae (τόμος 68, τεῦχος 2/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ὁ Gelu Sabau ἐξετάζει τὴ θέση τοῦ Einar Thomassen γιὰ τὴ διάκριση τῶν Βαλεντιανῶν σὲ δύο σχολές –δυτικὴ καὶ ἀνατολική– καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς βαλεντιανῆς σωτηριολογίας («Le modèle sotériologique et l'histoire de la doctrine valentinienne. Une évaluation critique de la thèse d'Einar Thomassen»). Στηριζόμενος σὲ διάφορες πηγές ὁ συγγραφέας ἀμφισβητεῖ τὶς θέσεις τοῦ Thomassen καὶ ὑποστηρίζει ὅτι μίαν κριτικὴ ἀνάγνωση τῶν ἀρχαίων κειμένων δὲν ὀδηγεῖ στὴ διαπίστωση μιᾶς τέτοιας ἐξέλιξης. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Carl P. E. Springer, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει τὸ ρητορικὸ στοιχεῖο τῆς ἐπανάληψης στὸν πρωινὸ ὕμνο τοῦ Ἀμβροσίου μετὰ τὸν τίτλο *Aeterne rerum conditor* («Of Roosters and Repetition: Ambrose's Aeterne rerum conditor»). Ἡ εἰκόνα τοῦ πετεινοῦ καὶ ἡ κραυγὴ του, ποὺ ἐπαναλαμβάνεται στὴν τρίτη καὶ τέταρτη στροφῆ, ὑπογραμμίζεται μέσα ἀπὸ τὸ στοιχεῖο τῆς ἐπανάληψης, τὸ ὁποῖο βεβαιώνει τὴ λογοτεχνικὴ ἀξία τοῦ ὕμνου.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ Dylan M. Burns συζητᾷ τὴ θέση τοῦ Ἰουστίνου στὸ ἔργο του *Διάλογος πρὸς Τρύφωνα* γιὰ τὴ σχέση τῆς προσευχῆς μετὰ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ («Care or Prayer? Justin Martyr's Dialogue with Trypho 1.4 Revisited»). Ὁ Ἰουστίνος ἀπορρίπτει τὴ θέση ὅτι ἡ προσευχὴ ἀκυρώνει τὴν πίστη στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, μίαν ἰδέα που πιθανὸν ἐπικρατοῦσε σὲ φιλοσοφικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς, ὅπως τὸν Μέσο Πλατωνισμὸ καὶ τὸν Στωικισμὸ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὡστόσο, ἡ συζήτηση σὲ χριστιανικὰ κείμενα τῆς ἴδιας περιόδου γιὰ τὴν προσευχὴ, τὴν ἐλευθερία καὶ τὴ θεία πρόνοια μαρτυρεῖ τὸν διάλογο τῶν χριστιανῶν μετὰ τὴν ἀρχαία φιλοσοφία, καθὼς καὶ τὴν ἐπίδραση τῆς δεύτερης στὴν πρώτη. Ἡ ἐπόμενη μελέτη εἶναι τοῦ John Granger Cook («Maxentius's Crosses: CIL VIII, 18261»). Ὁ συγγραφέας παρουσιάζει μίαν ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὴν Νουμιδία, ποὺ ἀπευθύνεται κατὰ πᾶσα πιθανότητα στὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο, τὸν ὁποῖο ἐπαινεῖ, γιὰτὶ ἐγκατέλειψε τὴν ποινὴ τῆς σταύρωσης καὶ τὶς ἄλλες τυραννικὲς συνήθειες. Ὁ Cook θεωρεῖ ὅτι ἡ παρῶσα μαρτυρία ἐνισχύει τὴ θέση ποὺ ἔχει ὑποστηρικθεῖ κατὰ καιροὺς στὴν ἔρευνα ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος κατήργησε τὴ σταυρικὴ ποινὴ στὸ δυτικὸ τμήμα τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ ρόλος τῶν ἀγγέλων στὸ ἀπόκρυφο εὐαγγέλιο τοῦ Πέτρου κι οἱ πιθανὲς ἐπιδράσεις τῶν ἰουδαϊκῶν κειμένων τῆς μεσοδιαθηκικῆς περιόδου εἶναι τὸ θέμα τῆς τελευταίας μελέτης τοῦ τεύχους (Pablo M. Edo, «A Revision of the Origin and Role of the Supporting Angels in the Gospel of Peter (10:39b)»).

Neue Zeitschrift für systematische Theologie (τόμος 56, τεύχος 1/2014)

Στην πρώτη μελέτη του τρέχοντος τεύχους ο Wolfram Adolph συζητά τη στάση του Λουθήρου απέναντι στη μουσική («Luthers amor musicae. Martin Luthers emphatische Rede vom primus locus musicae»). Ο Λούθηρος τοποθετεί τη μουσική *primus locus post primum locum* και υίοθετεί στοιχειά από τη θεολογία της μουσικής του Αύγουστίνου, τα όποια συνδυάζει με τη δική του έσχατολογική θεολογική σκέψη. Αποδίδει τον ευεργετικό χαρακτήρα της μουσικής στο Άγιο Πνεύμα και την αντιλαμβάνεται ως πνευματικό χάρισμα. Ακολουθεί η μελέτη του Steven D. Paulson σχετικά με τον χαρακτήρα και τον ρόλο της Όμολογίας του Augsburg («What Kind of Confession is the Augsburg Confession? “I will also speak of your decrees before kings, and shall not be put to shame” (Psalm 119:46)»). Με βάση διάφορες πηγές, κυρίως έπιστολές του ίδιου του Λουθήρου, ο συγγραφέας καταλήγει ότι η Όμολογία έχει αποκαλυπτικό χαρακτήρα και ταυτόχρονα κάνει τη διάκριση μεταξύ εὐαγγελίου και νόμου. Επιπλέον είναι ένα δημόσιο κήρυγμα που διακηρύσσει την πίστη ως δικαίωση. Ούσιαστικά η Όμολογία δήλωνε ότι ο θεϊός λόγος έγινε πράξη και διακηρύσσεται με τη Μεταρρύθμιση στον κόσμο, σηματοδοτώντας μία νέα αρχή.

Ο Matthias Gockel, στη συνέχεια, ασχολείται με το πρόσωπο και το έργο του λουθηρανού θεολόγου Hermann Cremer (1834-1903), ο οποίος διετέλεσε επικεφαλής της Σχολής του Greifswald («Hermann Cremers Umformung der christlichen Lehre von den Eigenschaften Gottes im Lichte ihrer Rezeption im 20. Jahrhundert»). Ο συγγραφέας εστιάζει το ενδιαφέρον του στην πραγματεία του Cremer για τις ιδιότητες του Θεού και κυρίως στις έπιπτώσεις που είχε στη θεολογία περί δικαίωσης στις θεολογικές συζητήσεις για την δικαίωση εκ πίστεως κατά τον 20^ο αϊ. Η σύνθετη σχέση μεταξύ φαινομενολογικής και πραγματιστικής προσέγγισης της θρησκείας είναι το θέμα της επόμενης μελέτης που ακολουθεί («Religion aus eigenem Recht. Zur Methodologie der Religionsphilosophie bei Max Scheler und William James»). Ο συγγραφέας της, Christoph Seibert, συγκρίνει δύο σημαντικά έργα της φιλοσοφίας της θρησκείας, τη μελέτη του Max Scheler, *Vom Ewigen im Menschen* και εκείνη του William James, *The Varieties of Religious Experience*, αναζητά τις διαφορετικές μεθοδολογικές προϋποθέσεις των δύο έργων και το θεωρητικό πλαίσιο που τις γέννησε και καταλήγει σε συμπεράσματα σχετικά με την ωφέλεια μιας τέτοιας σύγκρισης.

Ακολουθεί η μελέτη του Benjamin Dahlke με θέμα τον χριστολογικό χαρακτήρα της θεολογίας του Karl Barth («Theologie als Christologie. Zur Dynamik von Karl Barths Denken»). Η μελέτη χωρίζεται σε τρία μέρη: α) στην περιγραφή της προσπάθειας του Barth να εξασφαλίσει τον πραγματικά θεολογικό χαρακτήρα της θεολογίας του, β) στην παρουσίαση του ενδιαφέροντος του Γερμανού θεολόγου για την ιστορία, γ) στη διερεύνηση της σχέσης του Barth με τη φιλελεύθερη θεολογία. Στην τελευταία μελέτη του τεύχους ο Sigurd Baark συζητά την έπιστημολογία της ύποθετικής θεολογίας («The Great Number of Strange Doctrines –

On Speculative Theology»). Ειδικότερα, ὁ συγγραφέας θέτει τὸ ἐρώτημα γιὰ τὰ κριτήρια, τὰ ὁποῖα καθιστοῦν τὸ ὅποιο ἐγχείρημα τῆς ὑποθετικῆς θεολογίας ἐγκυρο καὶ χρησιμοποιεῖ ὡς παράδειγμα τὸν τρόπο πὸν ὁ Karl Barth πραγματεύεται τὸ θαῦμα τῶν Χριστουγέννων στὸ ἔργο του *Kirchliche Dogmatik I/2*, τὸ ὁποῖο ἀξιολογεῖ μὲ τὴ βοήθεια τῆς κριτικῆς πὸν ἄσκησε στὴ δογματικὴ τοῦ Barth Robert Jenson παρατηρώντας τὴν ἀπουσία τῆς πνευματολογικῆς διάστασης στὴ σκέψη τοῦ Γερμανοῦ θεολόγου.

*Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη, Ἐπίκ. Καθηγήτρια,
Τμῆμα Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας Α.Π.Θ.*

International Journal of Systematic Theology (τόμος 16, τεῦχος 3, Ιούλιος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «“Lamentations 5:21 within the Development of Thomas Aquinas” Theology of the Grace of Conversion», ὁ Michael Abril διερευνᾷ τὴ χρῆση καὶ τὸν ρόλο τῶν Θρήνων καὶ γενικότερα τῆς Ἁγίας Γραφῆς στὴ διαμόρφωση τῆς θεολογίας τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτη. Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τίτλο «Merit and the Finnish Luther», ὁ Mats Valhberg ἐξετάζει τὴ θεολογικὴ πρόσληψη καὶ ἐρμηνεία τῆς ἔννοιας τοῦ «merit» στὸ πλαίσιο τῆς λουθηρανικῆς παράδοσης στὴ Φιλανδία. Ὁ Andrew Torrance, στὸ κείμενο πὸν ἀκολουθεῖ ὑπὸ τὸν τίτλο «Beyond Existentialism: Kierkegaard on the Human Relationship with the God Who is Wholly Other», ἀμφισβητεῖ τὴ σύγχρονη σχετικὴ ἔρευνα τῆς σκέψης τοῦ μεγάλου Δανοῦ ὑπαρξιστῆ φιλοσόφου, ἡ ὁποία θεωρεῖ ὅτι ἡ ἀπόλυτη ἑτερότητα τοῦ Θεοῦ ἔναντι τοῦ ἀνθρώπου ὑπερβαίνεται «ὀριστικά» στὴν προοπτικὴ τῆς ἀπολυτρωτικῆς πράξης στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στὸ ἄρθρο πὸν ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «A “Glaring Misunderstanding”? Schleiermacher, Barth and the Nature of Speculative Theology», ὁ James Gordon ἐπιχειρεῖ μία ἀνασκευὴ τῆς θεώρησης τοῦ Barth, ὁ ὁποῖος, φαίνεται νὰ ἐπικρίνει τὸν Schleiermacher γιὰ νύοθέτηση μίας στοχαστικῆς καὶ μεταφυσικῆς θεολογικῆς θεώρησης, τὴν ὁποία ὑποτίθεται ὅτι ὁ ἴδιος ἀντιπαλεύει. Ὁ van den Brink στὸ μελέτημά του μὲ τίτλο «Social Trinitarianism: A Discussion of Some Recent Theological Criticisms» ἐπιχειρεῖ νὰ ἀπαντήσῃ στὶς αἰτιάσεις πὸν ἔχουν διατυπωθεῖ σὲ σχέση μὲ τὸ λεγόμενο «κοινωνιακό» μοντέλο θεώρησης τῶν ἐνδοτριαδικῶν σχέσεων, ἐπιχειρώντας νὰ φανερώσῃ τὴ σχετικὴ χρησιμότητά του. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ πολὺ ἐνδιαφέρουσες βιβλιοπαρουσιάσεις.

The Heythrop Journal (τόμος 55, τεῦχος 3, Μάιος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «Karl Rahner and Maximus the Confessor: Consonant Themes and Ecumenical Dialogue», ὁ Brock Bingaman διερευνᾷ τὶς πιθανές συγκλίσεις στὴ μεθοδολογία καὶ στὴ θεματολογία δύο μεγάλων

λων θεολόγων πού ἀνήκουν σὲ διαφορετικὲς ἐποχὲς (ὅπως π.χ. τὴ σχέση φιλοσοφίας καὶ θεολογίας). Ὁ Timothy Harvie στὴ μελέτη του μὲ τίτλο «Jurgen Moltmann and Catholic Theology: Disputes on the Intersections of Ontology and Ethics», ἐξετάζει ἐπιμέρους ὄψεις τῆς συνεχιζόμενης συζήτησης μεταξὺ τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ θεολόγου καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς, κυρίως, ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας ἀναφορικά μὲ τὴν κατανόηση τῆς ἔννοιας τῆς ἐλπίδας στὴν προοπτικὴ τῆς σχέσης ὄντολογίας καὶ ἠθικῆς. Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τίτλο «Edward Scribner Ames, Pragmatism, and Religious Naturalism: A Critical Assessment» οἱ J. Clanton καὶ Gunter ἐξετάζουν τὴ συμβολὴ τοῦ Ἀμερικανοῦ πραγματιστῆ φιλοσόφου Edward Scribner Ames στὸ ὑπὸ συζήτηση ζήτημα.

Ὁ Paul Brazier στὴ μελέτη του «C. S. Lewis: The Question of Multiple Incarnations», μὲ βάση τὴ σκέψη τοῦ Lewis διερευνᾷ τὸ ἐρώτημα γιὰ τὴ δυνατότητα πολλαπλῶν ἐνσαρκώσεων τοῦ Χριστοῦ στὴ δική μας ἢ σὲ κάποια ἄλλη ἔξω-κοσμικὴ πραγματικότητα. Ἡ Ikenna Okafor στὴ μελέτη της μὲ τίτλο «Historicizing the Intractable and Random Conflicts Between Christians and Muslims in the West African Sub-Region: A Critical Theological Perspective», ἐπιχειρεῖ μιὰ θεολογικὴ ἀξιολόγηση τῶν σχέσεων μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Ἰσλάμ στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς. Ὁ Peter Admirand στὸ ἄρθρο τοῦ «Embodying an “Age of Doubt, Solitude, and Revolt” Christianity Beyond “Excarnation” in A Secular Age» ἀποπειρᾶται μιὰ κριτικὴ θεώρηση τῆς σχετικῆς περὶ «ἀποσάρκωσης» θεώρησης τοῦ Taylor στὸ πλαίσιο τοῦ σύγχρονου ἐκκοσμικευμένου κόσμου. Ὁ Michael Roposa στὴ μελέτη του μὲ τίτλο «On Being a Liberal Theologian in a Postliberal Age» ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναδείξει τὴ σημασία καὶ τὴ σπουδαιότητα τῆς φιλελεύθερης θεολογίας σὲ μιὰ ἐποχὴ πού χαρακτηρίζεται ὡς μετα-φιλελεύθερη. Ἡ Natalie Carnes στὸ ἄρθρο πού ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «A Reconsideration of Religious Authority in Christian Theology» ἐξετάσει ἐκ νέου τὰ στάδια ἀνάδυσης τῆς θρησκευτικῆς αὐθεντίας στὴ χριστιανικὴ παράδοση.

Harvard Theological Review (τόμος 107, τεῦχος 3, Ἰούλιος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «Jewish Political Theology: The Doctrine of *Da’at Torah* as a Case Study» ὁ Benjamin Brown ἐξετάζει τὴ φύση καὶ τὸν χαρακτῆρα ἐπιμέρους ἐκφράσεων τῆς πολιτικῆς θεολογίας στὸ σύγχρονο Ἰουδαϊσμό, ἐπικεντρώνοντας τὸ ἐνδιαφέρον του στὴ *Da’at Torah*, πού ἐμφανίζεται στοὺς κύκλους τῶν φονταμενταλιστῶν ὀρθοδόξων Ἰουδαίων, καὶ τῆς ὁποίας ἡ κεντρικὴ ἀντίληψη συνοψίζεται στὴν ἀπόλυτη πεποίθηση ὅτι οἱ θρησκευτικὲς αὐθεντίες ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ρυθμίζουν κάθε πτυχὴ τῆς ζωῆς τῶν Ἰουδαίων. Ὁ Evan Kühn στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Godforsakenness as the End of Prophecy: A Proposal from Schleiermacher’s *Glaubenslehre*», ἐξετάζει ὄψεις τῆς σχετικῆς, περὶ τὴν θεία πρόνοια, θεώρησης τοῦ σημαντικοῦ φιλελεύθερου θεολόγου τοῦ 19^{ου} αἰῶνα. Στὴ συνέχεια ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ Daniel R. Schwartz μὲ τίτλο «Rabbinic Law between Biblical Logic and Biblical Text: The Pitfalls of Exodus 21:33–34».

Ὁ Stephen Bagby στὴ μελέτη του μὲ τίτλο «Volitional Sin in Origen's *Commentary on Romans*» ἐξετάζει τὸν τρόπο κατανόησης καὶ ἑρμηνείας ἀπὸ τὴ σύγχρονη σχετικὴ ἔρευνα τῆς περὶ ἁμαρτίας ἀντίληψης τοῦ Ὁριγένη, ἐπιχειρῶντας νὰ προχωρήσει ἐπέκεινα τῆς καθιερωμένης σχετικῆς θεώρησης. Τέλος ὁ James Carleton Paget στὸ ἄρθρο του «Albert Schweitzer and the Jews» ἐξετάζει τὸν βαθμὸ πὸς ἢ προσωπικὴ σχέση τοῦ Schweitzer μὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὸν Ἰουδαϊσμὸ ἐπηρέασε ἢ ὄχι τὴ θεολογικὴ του σκέψη.

Τεολογικόν, (τόμος 2, 2013)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «Man as Being at Play-Homo Ludens», ὁ ἐπίσκοπος David Perovic ἐξετάζει τὸν ἄνθρωπο μέσα ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ τῆς ἔννοιας τοῦ παιγνίου μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου. Ὁ Georgi Karpien στὸ μελέτημά του «Personlichkeit? Hypostase und Eneergien» ἐξετάζει κριτικὰ τὸ ἐννοιολογικὸ περιεχόμενον τῆς ἔννοιας τῆς προσωπότητας στὴν πατερικὴ γραμματεία, στὴν προοπτικὴ τοῦ θεολογικοῦ ἔργου τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Ζηζιούλα. Ὁ Sveroslav Ribolov στὸ ἄρθρο του «The terms πρόσωπον and γνώμη in the Arogee of Antiochian Theology» ἐξετάζει τὴν ἔννοια καὶ τὴ διασύνδεση τῶν ἐννοιῶν *πρόσωπον* καὶ *γνώμη*, στὸ πλαίσιο τῆς ἀντιοχειανῆς ἀνθρωπολογικῆς σκέψης.

Ἡ Julija Vidovic στὸ ἄρθρο της «To the knowledge of God, Man and the World through the game according to Saint Maximus the Confessor. *A Reading of Ambiguum 71*», ἐπιχειρεῖ μία ἑρμηνευτικὴ προσέγγιση τοῦ σχετικοῦ κειμένου τοῦ ἁγίου Μαξίμου ἀναφορικὰ μὲ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴ φύση τῆς γνώσης τοῦ Θεοῦ. Ὁ Smilen Markov στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Validity and recognition of the natural limits (Gennadios Scholarios and the concept of the natural law)» ἐξετάζει τὴ θετικὴ στάση τοῦ Πατριάρχου Γενναδίου ἀπέναντι στὸ φυσικὸ δίκαιο. Στὴ σύνομη μελέτη πὸς ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «The person-Community relationship according to Apostolic Canon 34», ὁ Dobromir Dimitrov ἀποπειρᾶται μίαν διαφορετικὴ ἀνάγνωση τοῦ περίφημου ἀποστολικοῦ κανόνα μέσα ἀπὸ τὴν προοπτικὴ τῆς σχέσης τοῦ προσώπου καὶ τῆς κοινότητας στὸ πλαίσιο τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Milan Dordevic στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Orthodox Charismatic Ecclesiology: Conditions of Possibility and Central Problems», διερευνᾷ τὴ σημασία τῆς προσωπικῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας στὸ πλαίσιο ἐπιμέρους ἐκφάνσεων τῆς σύγχρονης ὀρθόδοξης ἐκκλησιολογίας. Στὴ συνέχεια ὁ Svilen Toutekov στὴ μελέτη τοῦ «The Mystery of the person and anthropological arophatism» ἐξετάζει τὸ νόημα καὶ τὴ χρησιμότητα τῆς ἀποφατικῆς ὁδοῦ στὴν προσέγγιση τοῦ προσώπου στὸ πλαίσιο τῆς ὀρθόδοξης ἀνθρωπολογίας (πατερικῆς καὶ σύγχρονης). Ὁ Vladimir Cvetkovic στὸ ἄρθρο του «St. Justin the New on the mystery of Personhood» ἐξετάζει τὴ σχετικὴ προσωπολογικὴ θεώρηση τοῦ Ἰουστίνου Πόποβιτς, ἡ ὁποία συνιστᾷ μίαν σύνθεση τῆς σχετικῆς θεώρησης τῆς ρωσικῆς θρησκευοφιλοσοφικῆς σκέψης τοῦ 19^{ου} αἰῶνα καὶ τῆς πατερικῆς ἀσκητικῆς παράδοσης.

Στή συνέχεια, στή μελέτη ὑπὸ τὸν τίτλο «The person in the theology of Metropolitan John Zizioulas and the Father Dimitru Staniloae», ὁ Stoyan Tanev ἐπιχειρεῖ μία συγκριτικὴ καὶ συνάμα κριτικὴ θεώρηση τῆς περὶ προσώπου θεώρησης δύο κορυφαίων θεολόγων τοῦ 20^{ου} αἰῶνα, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ σχετικὴ θεώρηση τοῦ Ρουμάνου θεολόγου εἶναι περισσότερο πλήρης καὶ συνεπὴς ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου. Ὁ Igor Kosic στή συνέχεια μὲ τὸ ἄρθρο του «Eucharistic hypostasiology in the theology of Metropolitan John (Zizioulas) of Pergamon», ἐπιχειρεῖ μία συνολικὴ ἀποτύπωση τῆς σχετικῆς προσωπολογικῆς θεώρησης τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου, ἡ ὁποία συνοψίζεται καὶ ἐπικεντρώνεται στὴν Εὐχαριστία, ὡς τὸν κατεξοχὴν τόπο μεταμόρφωσης τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Dimitar Zlatev στή μελέτη πὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «The view about person at father Sophrony (Sakharov) and Nikolaj Berdyaev» ἐπιχειρεῖ μία συγκριτικὴ θεώρηση τῆς ἀνθρωπολογίας τῶν δύο σημαντικῶν χριστιανῶν στοχαστῶν μὲ ἐπίκεντρο τὸν τρόπο κατανόησης ἐκ μέρους τοῦς τῆς ἔννοιας τοῦ προσώπου. Τὸ τεῦχος δλοκληρώνεται μὲ δύο παραρτήματα ἀπὸ τὸν Matthew Baker, πὺ ἀφοροῦν στὴν παρουσίαση τῆς πρωτογενοῦς καὶ τῆς δευτερογενοῦς βιβλιογραφίας γιὰ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ.

International Journal of Orthodox Theology (τόμος 5, τεῦχος 1, 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «Hell and Heaven, Nature and Person. Chr. Yannaras, D. Staniloae and Maximus the Confessor», ὁ π. Νικόλαος Λουδοβίκος ἀποπειρᾶται μία διερεύνηση τῆς ὄντολογικῆς ἔννοιας τῆς Κολάσεως καὶ τοῦ οὐρανοῦ στὴν προοπτικὴ τῆς πατερικῆς σκέψης μὲ ἀναφορὰ στὸν τρόπο θεώρησης τοῦ θέματος ἀπὸ ἐπιφανεῖς σύγχρονους θεολόγους. Στὸ ἄρθρο πὺ ἀκολουθεῖ ὑπὸ τὸν τίτλο «Human Depersonalization as a symptom of the post-modern society», ὁ Al. Corneliu Arion ἐξετάζει βασικὲς πτυχὲς τοῦ μετα-νεωτερικοῦ πολιτισμοῦ πὺ ὑπὸ προϋποθέσεις ὁδηγοῦν στὴν ἀποπροσωποποίηση τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Ambrose Ih-Ren Mong στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Return to Orthodoxy: An examination of Jaroslav Pelikan's Embrace of the Eastern faith», ἐξετάζει τὴ στάση τοῦ Pelikan ἀπέναντι στὴν λεγόμενη «ἐξέλιξη τοῦ δόγματος», τὴ θετικὴ, ἀν καὶ κριτικὴ, στάση του ἔναντι τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸν τρόπο θεώρησής του γιὰ τὸν Ἑλληνισμό, ἡ ὁποία καὶ συνέβαλε στὴ μεταστροφή του στὴν Ὁρθοδοξία.

Ὁ Νικόλαος Ξιώνης στή μελέτη τοῦ «The theological word: «Living according to truth», συζητᾶ τὴν πατερικὴ θεώρηση τῆς ἀλήθειας καὶ τὶς ἐπιπτώσεις τῆς γιὰ τὴν ἴδια τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν διαχριστιανικὸ διάλογο. Ὁ Andrew Sharp στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Modern Encounters with Islam and the impact on Orthodox thought, identity and action», ἐξετάζει τοῦς βασικοὺς σταθμοὺς τοῦ διαλόγου μεταξὺ Μουσουλμάνων καὶ Χριστιανῶν, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ γωνία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Στὴ συνέχεια ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ Cosmin Pricop μὲ τίτλο «Die exegetische Erfahrung der Kirchenväter als Wirkungsgeschichte. Eine

orthodoxe Wahrnehmung der Ansätze von Ulrich Luz», ενώ ο Teofan Mada στο κείμενό του με τίτλο «Love and Knowledge in the Patristic Tradition» διερευνά το χριστοκεντρικό χαρακτήρα της γνώσης στο πλαίσιο της αγάπης, στην προοπτική της πατερικής σκέψης. Το τεύχος ολοκληρώνεται με ενδιαφέρουσες βιβλιοπαρουσιάσεις.

Σύναξη τεύχος 130 (Ἀπρίλιος-Ἰούνιος, 2014)

Στο πρώτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους με τίτλο «Ὁ χρόνος σὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ» ὁ Ἐπίσκοπος Δυτικῆς Ἀμερικῆς Μάξιμος ἰκνηλατεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀπάντηση σὸ φαινομενικὰ ἀπλὸ ἐρώτημα “γιατί ὑπάρχει ὁ χρόνος;”. Ὁ π. Ἀντώνιος Πινακούλας σὸ ἄρθρο ποὺ ἀκολουθεῖ με τίτλο «Ἡ μαρτυρία σὴν Ἁγία Γραφή» ἐξετάζει τὸ νόημα τῆς μαρτυρίας ὅπως ἀποτυπώνεται πολυτρόπως σὰ βιβλικὰ κείμενα. Ὁ Παναγιώτης Θωμᾶς σὸ μελέτημα ποὺ ἀκολουθεῖ με τίτλο «Ἡ ποικιλία τῶν χαρισμάτων ὡς (ἀντι-)πρόταση σὴ σύγχρονη ζωὴ καὶ τὴν παιδεία» ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναδείξει τὴ σημασία μιᾶς συχνὰ παραμελημένης ὄψης τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιολογίας, αὐτῆς τῶν χαρισμάτων, διερευνώντας τὶς ἐπιπτώσεις ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἔχει σὸ πεδίο τῆς κοινωνικῆς καὶ κοινοτικῆς ζωῆς.

Ὁ Φραντσέσκο Μποτούρι σὸ κείμενό του «Λαϊκὸ κράτος καὶ πολιτογράφηση τῆς πίστες» ἐξετάζει τὴν πολὺπλοκὴ σχέση μεταξύ θρησκευτικῆς πίστες καὶ λαϊκοῦ κράτους σὴ σύγχρονη πολιτικὴ σκέψη. Οἱ Ἀπόστολος Μπάρολος καὶ Βάσω Γώγου σὸ κείμενό τους με τίτλο «Διδάσκοντας θρησκευτικὰ με ἐργαλεῖο τὴν τέχνη» προσφέρουν ἓνα παράδειγμα ἀξιοποίησης τῆς τέχνης γιὰ τὴ διδασκαλία μιᾶς ἐπιμέρους διδακτικῆς ἐνότητας γιὰ τὴ θέση τῆς γυναίκας σὸ Ἰσλάμ σὴ Μέση Ἐκπαίδευση. Ὁ Εὐάγγελος Τσουκάρας σὸ ἄρθρο του «Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὡς ἐπιγραμματοποιός» ἐξετάζει τὸν μεγάλο Καππαδόκη θεολόγο ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ τοῦ λογοτεχνικοῦ εἴδους τοῦ ἐπιγράμματος. Στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ με τίτλο «Τὸ δέον καὶ ἡ ἐλευθερία: σχόλια με ἀφορμὴ τὴν ἐπιστροφή τῆς ἠθικῆς» ὁ Χαράλαμπος Βέντης με ἀφορμὴ μία σημαντικὴ ἔκδοση γιὰ τὴ θέση τῆς ἠθικῆς σὸν νεο-ἑλληνικὸ στοχασμὸ, διατυπώνει ὀρισμένα χρήσιμα σχόλια γιὰ τὴ σχέση δεοντολογίας καὶ ἐλευθερίας.

Ὁ Δημήτριος Μόσχος σὸ ἄρθρο του «Ἡ κυριαρχία τῆς ἀγορᾶς σὸ δημόσιο κῶρο καὶ ἡ εὐθύνη τῆς θεολογίας» ἀσχολεῖται με τὶς ἐπιπτώσεις τῆς κυριαρχίας τῆς ἀγορᾶς σὸ δημόσιο κῶρο καὶ τὸ ρόλο ποὺ θὰ μπορούσε νὰ διαδραματίσει ἡ ὀρθόδοξη θεολογία σὸ πλαίσιο αὐτό. Ὁ Δημήτριος Μπαλτᾶς σὴ μελέτη του με τίτλο «Τὰ Ἀσκητικά του Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου σὴ ρωσικὴ σκέψη τοῦ 19^{ου} καὶ τοῦ 20^{ου} αἰ.» θὰ κάνει μία σύντομη ἀναφορὰ σὴν παρουσία τῶν Ἀσκητικῶν σὸ ἔργο ἐπιφανῶν Ρώσων στοχαστῶν τοῦ 19^{ου} καὶ 20^{ου} αἰῶνα (λ.χ. Παΐσιου Βελιτοκόφσκι, Φ. Ντοστογιέφκι κ.ἄ.). Ἀκολουθοῦν τὰ κείμενα τοῦ Τάσου Μερκούρη («Τρεῖς Πράξεις ἐνὸς δράματος»), τοῦ ἀειμνήστου π. Εὐσεβίου Βίτη («Ἱερατικὴ αὐτοσυνειδησία. Ἐαυτοῖς πρόσωμεν»), τοῦ Δημητρίου Κεραμιδᾶ («Evangeliū Gaudium. Σχόλιο σὴν Ἀποστολικὴ προτροπὴ τοῦ Πάπα Φραγκίσκου τοῦ Α΄ γιὰ τὴν κήρυ-

ξη τοῦ Εὐαγγελίου στοῦ νέο κόσμῳ»), καί τὸ ἐκτενές χρονικὸ τοῦ Παναγιώτη Παύλου γιὰ ἓνα συνέδριο στοῦ Ὁσλο μὲ θέμα τὴ σχέση τῆς Ὁρθόδοξης θεολογίας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Τὸ τεῦχος ὀλοκληρῶνεται μὲ τὶς μόνιμες σπῆλες του γιὰ τὸ βιβλίο κ.ο.κ.

Σύνθεσις, (τόμος 3, τεῦχος 1, 2014)

Τὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους τοῦ ἠλεκτρονικοῦ περιοδικοῦ *Σύνθεσις* τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Α.Π.Θ. μὲ τίτλο «Schulden im Kontext der Geldwirtschaft seit der Achsenzeit und die Antwort der Religionen», ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν γνωστὸ Γερμανὸ συστηματικὸ θεολόγο Ulrich Duchrow. Στὴ συνέχεια ἡ Ἄννα Κόλτσιου – Νικίτα μὲ τὴ μελέτη τῆς «Κριτικὴ ἔκδοσις μιᾶς Βυζαντινῆς μετάφρασης. Εἰδικὰ ζητήματα στὴν ἔκδοσις τῶν Ἀγιογραφικῶν χωρίων», προσεγγίζει τὴν ἐκδοτικὴ προβληματικὴ θεολογικῶν βυζαντινῶν κειμένων πού προέρχονται μάλιστα ἀπὸ μετάφραση λατινικῶν πρωτοτύπων. Ἡ Δήμητρα Κούκουρα στοῦ ἄρθρου τῆς μὲ τίτλο «Ἐπανευαγγελισμὸς στὶς “Χριστιανικὲς” κοινωνίες. Μία ὀρθόδοξη προσέγγιση», ἐπιχειρεῖ νὰ περιγράψει τὸ σύγχρονο φαινόμενο τῆς ἀποχριστιανοποίησης τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, προτείνοντας μία ὀρθόδοξη θεώρηση γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ ζητήματος.

Ἡ Νίκη Παπαγεωργίου στοῦ ἄρθρου πού ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Οἱ Χριστιανοὶ στὸν Ἀραβικὸ κόσμῳ. Ζητήματα ἔρευνας» ἐξετάζει τὴν πραγματικὴ θέση τῶν χριστιανῶν στὸν ἀραβικὸ κόσμῳ, καθὼς ἐπίσης καὶ τὶς κύριες ἐρευνητικὲς θέσεις πού προκύπτουν ἀπὸ τὴν διεθνή καὶ ἑλληνικὴ σχετικὴ ἔρευνα σχετικά μὲ τὶς τοπικὲς χριστιανικὲς κοινότητες. Στὸ ἄρθρο πού ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Θρησκεία, ἐπικοινωνία καὶ δημόσιος χώρος», ὁ Ἰωάννης Πέτρου, ἀφοῦ νοσηματοδοτήσει τὴν ἔννοια τοῦ δημόσιου χώρου, συζητᾷ τὴ θέση τῆς θρησκείας μέσα στοῦ πλαίσιο αὐτό. Οἱ Ἀθανάσιος Στογιαννίδης καὶ Νικόλαος Κουσουπίας στοῦ ἄρθρου τὸς μὲ τίτλο «Ὅταν ἡ Διδακτικὴ συναντᾷ τὴν Ἀνάλυση Δεδομένων. Θεωρία καὶ ἐφαρμογὴ τῆς Γεωμετρικῆς Διδακτικῆς Ἀνάλυσης», παρουσιάζουν τὶς βασικὲς πτυχὲς μιᾶς νέας μεθοδολογίας στὴ διδακτικὴ ἔρευνα τὴν ὁποία ἔχουν οἱ ἴδιοι συγγραφεῖς ἀναπτύξει.

Ὁ Χρῆστος Τοιρώνης στοῦ ἄρθρου τοῦ «Ἐκκλησία, κοινοτικοὶ δεσμοὶ καὶ κοινωνικὰ δίκτυα» καταγράφει ἀρχικὰ τὶς βασικὲς ἀρχὲς ἀνάλυσης τῆς σύγχρονης Κοινωνικῆς Θεωρίας γιὰ τὰ Ἠλεκτρονικὰ Κοινωνικὰ Δίκτυα, στὴ συνέχεια ἀναλύει τὶς κοινωνικὲς καὶ ἠθικὲς παραμέτρους τῆς χρήσης τὸς καὶ τέλος νὰ παρουσιάξει τὰ βασικὰ θέματα πού σχετίζονται εἰδικότερα μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴ ζωὴ τῶν πιστῶν. Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «Ἀπὸ τὸ “Πρόσωπο” στὴν “Οἰκουμένη”. Βασικὲς πτυχὲς τῆς Οἰκουμενικῆς Θεολογίας τοῦ Νίκου Νησιώτη» ὁ Στυλιανὸς Τσομπανίδης ἀναδεικνύει σημαντικὲς πτυχὲς τῆς θεολογικῆς σκέψης τοῦ ἐπιφανοῦς σύγχρονου Ὁρθόδοξου θεολόγου Ν. Νησιώτη.

Νικόλαος Ἀσπροῦλης